

CONTEXTO HISTÓRICO-ARTÍSTICO DA 2ª METADE DO S.XX

A partir da Segunda Guerra Mundial xorde un mundo distinto: un novo marco de relacións internacionais liderado pola ONU e definido polo diálogo e o triunfo da política sobre as armas. Aínda así, non fan faltar conflitos nesta segunda metade de século: a Guerra Fría entre as dúas superpotencias (USA e URSS); os problemas da descolonización; a situación do Terceiro Mundo; ou a globalización económica de finais de século. Trátase de medio século de contrastes: do estado do benestar, dos grandes avances tecnolóxicos, da liberdade de costumes e a emancipación da muller, pero tamén de inxustiza social, da fame e pobreza para a maioría da poboación, do terrorismo en todas as súas formas, da ameaza nuclear ou dos desastres ecolóxicos.

Ao rematar a Segunda Guerra Mundial comeza a Guerra Fría, con moita tensión primeiro e coexistencia pacífica despois, organizando o mundo en dous bloques e trasladando os escenarios dos conflitos a outros continentes (Corea, Vietnam). Estados Unidos lidera o bloque occidental e impón o seu modelo capitalista. Os anos sesenta son a etapa dourada do capitalismo que coincide coa estabilidade dos reximes democráticos en Europa, e que remata nos anos setenta coa crise do petróleo (1973). Tamén son os anos da rebelión estudantil, da loita feminista e das reivindicación dos dereitos civís da poboación negra norteamericana. Nos anos oitenta o afundimento do sistema soviético e a caída do muro de Berlín establecen unha nova orde internacional. Os noventa son os anos da globalización, das rivalidades relixiosas, dunha nova forma de guerra global e das reivindicacións homosexuais.

Os artistas vanse amosar sensibles aos acontecementos rexeitando ou tomando partido no que sucede ao seu redor e trasladando o seu sentir ás obras: a guerra, os dereitos das minorías, a globalización, a sociedade de consumo, a preocupación polo medio ambiente, forman parte do universo artístico e tráládanse ás súas realizacións. Nos primeiros momentos, como consecuencia da guerra en Europa, as iniciativas artísticas parten de Estados Unidos. O centro cultural e artístico se traslada de París-Berlín a Nova York, cidade cosmopolita que acolle a numerosos artistas vangardistas exiliados do vello continente. Despois prodúcese unha mundialización de tendencias.

Os artistas usan libremente todo o que está ao seu alcance para expresarse. Ao camiño aberto polo collage, as fotomontaxes e os ready-made, van incorporando elementos teóricos procedentes doutros campos visuais, como o cine ou o teatro, ou da música, que fan imposible establecer fronteiras entre as artes segundo a clasificación tradicional.

A liña divisoria entre a vangarda artística e a proliferación das tendencias postvangardistas será 1945. O panorama político e social cambiou sensiblemente. Por unha banda, produciuse a división do mundo en dous grandes bloques irreconciliables e, por outro, asistimos á confirmación dos Estados Unidos como a potencia económica máis rica e poderosa do mundo. A Arte última florecerá precisamente na sociedade máis capitalista do planeta. As tendencias principais serán nos anos cincuenta o Expresionismo Abstracto (Pollock) e o Informalismo europeo (Tàpies); e nos sesenta a Figuración co Pop Art de Warhol e Lichtenstein.

Non hai unha ruptura total coas vangardas históricas, senón unha reactualización destas. Os artistas radicalizarán aínda máis a súa postura con respecto ás técnicas, os materiais, os asuntos, levando o fenómeno artístico ata límites inusitados. O divorcio entre a arte e o gran público faise máis patente aínda. Os novos artistas dependerán cada vez máis do sistema de galería de arte/crítica, que creará o seu propio público e a súa propia clientela especializada. A arte das últimas tendencias será impulsado e dado a coñecer polas novas institucións creadas *ex profeso*: museos, galerías, feiras e exposicións internacionais (Museo de

Arte Moderna de Nova York, o de París ou o de Roma, o Museo Guggenheim de Nova York, a exposición da Biennale Internazionale de Venecia, ou a de París). España incorporouse a este circuito internacional coa Exposición Internacional Arco.

Na época triunfante do capitalismo, a obra de arte convértese en mercadoría e, como tal, é sometida ás regras do mercado: investimento, publicidade, sponsorización, especulación, e mesmo branqueo de diñeiro son termos que forman parte da comercialización da arte. Os expertos en arte son substituídos por xestores á fronte das empresas artísticas que as administran coas mesmas técnicas que as multinacionais. A orientación na compra de arte e no fomento dos gustos non depende tanto da opinión experta como dos criterios particulares dos executivos das grandes empresas que controlan o diñeiro. Pese a moverse grandes cantidades de diñeiro neste ambiente, os artistas non son agora máis ricos. Poucos poden vivir da venda das obras; é frecuente que teñan que simultanear o traballo artístico con outra profesión remunerada. Só aqueles que teñen un sponsor, promocionados polos novos xestores, ou os que viven a expensas das subvencións institucionais, poden manterse coa práctica artística. Algúns artistas rebélanse contra o mercado realizando obras que non se poidan vender, pero o mercado englobará as súas realizacións valéndose de novos medios para captalas e difundilas.